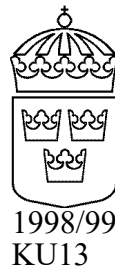

Konstitutionsutskottets betänkande

1998/99:KU13

Ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844), m.m.
(förnyad behandling, delvis)

Ärendet

I betänkandet 1998/99:KU6 behandlade utskottet proposition 1997/98:184 *Ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844), m.m.* jämte följdmotioner och motioner från allmänna motionstiden 1998.

Under kammarbehandlingen den 3 december 1998 yrkades att ärendet skulle återförvisas till konstitutionsutskottet för ytterligare beredning. Riksdagen beslutade samma dag att ärendet skulle återförvisas. Det återförvisade ärendet omfattar samtliga de frågor som behandlades i betänkande 1998/99:KU6.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas samtliga de frågor som behandlades i betänkande 1998/99:KU6 med följande undantag. Regeringens förslag till lagtext vad avser möjligheterna att upprätta en svensk TV-lista och därtill hörande motion 1998/99:Kr519 yrkande 11 samt motionerna 1998/99:K1 och 1998/99:K252 angående frågan om en svensk TV-lista skall upprättas kommer att behandlas av utskottet under våren 1999. Något ställningstagande vad avser dessa frågor görs således inte i detta betänkande. Vad gäller de frågor som behandlas i betänkandet gör utskottet samma bedömningar som gjordes i betänkande 1998/99:KU6.

I betänkandet behandlas således regeringens proposition 1997/98:184 *Ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844), m.m.* med det undantag som anges ovan jämte följdmotioner och motioner från allmänna motionstiden 1998.

I propositionen föreslås, såvitt nu är aktuellt, vissa ändringar i radio- och TV-lagen för att i svensk rätt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG om ändring i rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television. Bland annat införs en helt ny bestämmelse för att möjliggöra att TV-sändningar av viktiga evenemang blir tillgängliga för en väsentlig del av allmänheten i en EES-stat. I samband härmed föreslås också regler om tillsyn och sanktioner. Därutöver föreslås bl.a. att TV-program med ingående våldsskildringar eller med pornografiska bilder skall föregås av en varningssignal i ljud eller innehålla en varning som anges löpande i bild.

Propositionen innehåller också förslag om vissa ändringar i radio- och TV-lagen som har samband med införandet av digitala TV-sändningar. Bland annat föreslås bestämmelserna om skyldighet att vidarebefordra TV-sändningar i kabelnät att ändras till att avse högst tre program från de tillståndshavare vars verksamhet finansieras med TV-avgiftsmedel samt högst ett program från andra tillståndshavare. En förutsättning skall vara att programmen sänds med stöd av ett tillstånd från regeringen som är förenat med dels krav på opartiskhet och saklighet, dels ett villkor om mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter. Det föreslås också bl.a. att teknisk samverkan med andra tillståndshavare skall kunna utgöra villkor för sändningstillstånd.

Regeringen föreslår att lagändringarna skall träda i kraft den 1 januari 1999.

I propositionen föreslås också att tillståndet för Sveriges Utbildningsradio AB att sända ljudradio och TV skall förlängas till dess frågan om Utbildningsradios framtida verksamhet är bestämd och eventuella förslag har genomförts.

Utskottet tillstyrker, såvitt nu är i fråga, propositionens lagförslag med en mindre ändring av regeringens förslag till ny lydelse av 6 kap. 2 § radio- och TV-lagen. Därutöver föreslår utskottet att lagändringarna skall träda i kraft den 1 februari 1999. Vidare föreslår utskottet, med bifall till två motionsyrkanden, ett tillkännagivande till regeringen med innebörd att Utbildningsradion bör ges ett förlängt sändningstillstånd avseende tiden den 1 januari 1999–den 31 december 2001. Övriga motioner avstyrks.

Till betänkandet har fogats 5 reservationer.

Propositionen

1997/98:184 vari yrkas att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) såvitt nu är i fråga,
2. godkänner regeringens förslag om Utbildningsradios sändningstillstånd.

Lagförslaget framgår av *bilaga 1*.

Motioner med anledning av propositionen

1998/99:K2 av Kenneth Kvist m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en tidigareläggning av översynen av direktivets bestämmelser,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i radio- och TV-lagen att begreppet ”fri TV” ges en legaldefinition,
3. att riksdagen avslår förslaget till ändring i radio- och TV-lagen vad gäller förslaget till ny lydelse av 6 kap. 2 §.

1998/99:K3 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (fp) vari yrkas att riksdagen med avslag på propositionen i motsvarande del, beslutar om sådana ändringar i 8 kap. 1 § förslaget till lag om ändring i radio- och TV-lagen

(1996:844) att plikten för kabel-TV-företag att utan ersättning vidarebefordra vissa TV-program begränsas.

Motioner från allmänna motionstiden

1998/99:Kr253 av Birgitta Sellén m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att förlänga Utbildningsradions nuvarande sändningstillstånd med tre år, 1999 t.o.m. 2001.

1998/99:Kr274 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

51. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att likställa UR:s sändningstillstånd med SVT:s.

1998/99:K323 av Per Unckel m.fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen avslår förslaget till ändring av radio- och TV-lagen vad gäller villkor för samverkan,

13. att riksdagen beslutar att begränsa must carry-skyldigheten i enlighet med vad som anförts i motionen.

Yttrande från kulturutskottet

På konstitutionsutskottets begäran har kulturutskottet yttrat sig i ärendet vad avser Utbildningsradions sändningstillstånd. Kulturutskottet har i samband härmed överlämnat motionsyrkandena 1998/99:Kr253 yrkande 1 och 1998/99:Kr274 yrkande 51 från allmänna motionstiden 1998. Yttrandet har fogats till betänkandet i *bilaga 3*.

Utskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår vissa ändringar i radio- och TV-lagen för att i svensk rätt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG om ändring i rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television.

Enligt regeringens förslag förtydligas bestämmelserna om i vilka fall Sverige skall ansvara för en TV-sändning. Vidare föreslås att en helt ny bestämmelse införs för att möjliggöra att TV-sändningar av viktiga evenemang blir tillgängliga för en väsentlig del av allmänheten i en EES-stat. Det föreslås också regler om tillsyn och sanktioner.

Regeringen föreslår därutöver ett förbud mot försäljningsprogram för läkemedel och medicinsk behandling i televisionen liksom ett förbud mot sponsringsmeddelanden i TV-program för receptbelagda läkemedel och sådan medicinsk behandling som endast är tillgänglig efter ordination. Dessutom skall enligt förslaget TV-program med ingående våldsskildringar eller med pornografiska bilder föregås av en varningssignal i ljud eller en varning som anges löpande i bild.

Vidare föreslår regeringen vissa ändringar i radio- och TV-lagen i samband med införandet av digitala TV-sändningar. Bestämmelserna om skyldighet att vidarebefordra TV-sändningar i kabelnät skall enligt regeringens förslag ändras till att avse högst tre program från de tillståndshavare vars verksamhet finansieras med TV-avgiftsmedel samt högst ett program från andra tillståndshavare. Ett villkor skall vara att programmen sänds med stöd av ett tillstånd från regeringen som är förenat med dels krav på opartiskhet och saklighet, dels ett villkor om mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter.

Regeringen föreslår också att ett programföretag skall kunna få mer än ett sändningstillstånd och att teknisk samverkan med andra tillståndshavare skall kunna utgöra villkor för sändningstillstånd.

Enligt regeringens förslag skall de nya bestämmelserna träda i kraft den 1 januari 1999.

I propositionen föreslår regeringen därutöver att tillståndet för Sveriges Utbildningsradio AB att sända ljudradio och TV skall förlängas till dess frågan om Utbildningsradions framtida verksamhet är bestämd och eventuella förslag har genomförts.

Ärendet och dess beredning

Genomförande av EG:s TV-direktiv

Rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (TV-direktivet) trädde i kraft år 1989. Direktivet innehåller minimiregler för TV-sändningar inom EG. Det började för Sveriges del att gälla den 1 januari 1994, då EES-avtalet trädde i kraft och genomfördes i svensk rätt genom lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten (prop. 1992/93:75, bet. 1992/93:KU12, rskr. 1992/93:117).

TV-direktivet har setts över av EG-kommissionen. Den 30 juni 1997 antog Europaparlamentet och Europeiska unionens råd ett nytt direktiv 97/36/EG om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television.

I promemorian *Genomförande av EG:s TV-direktiv* (Ds 1998:21), som upprättats inom Kulturdepartementet, har det lämnats förslag till ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844) som behövs för att genomföra det nya direktivet. Promemorian har remissbehandlats.

Digital marksänd TV

Riksdagens beslut om digitala TV-sändningar (prop. 1996/97:67, bet. 1996/97:KU17, rskr. 1996/97:178) innebär att digital marksänd TV skall införas i flera steg. Regeringen har den 13 november 1997 beslutat att sändningar av digital TV skall få inledas i följande områden: Stockholm med

Mälardalen och Uppsala, norra Östergötland, södra och nordöstra Skåne, Göteborg med omnejd samt Sundsvall och Östersund med omnejd.

Inom Kulturdepartementet har upprättats promemorian *Digital marksänd TV – lagändringar* (Ds 1998:5) med anledning av införandet av digitala TV-sändningar. Promemorian har remissbehandlats.

Utbildningsradions sändningstillstånd

Distansutbildningskommittén (U 1995:7) överlämnade i november 1997 delbetänkandet *Utbildningskanalen* (SOU 1997:148). Betänkandet har remissbehandlats och förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Sändningstillståndet för Sveriges Utbildningsradio AB löper ut den 31 december 1998. I avvaktan på den pågående beredningen av Distansutbildningskommitténs förslag lämnar regeringen i förevarande proposition ett förslag som avser Utbildningsradions sändningstillstånd.

TV-direktivets bestämmelse om europeiska programkvoter

Propositionen

Regeringen konstaterar att det nya direktivet endast innebär små förändringar av reglerna om europeiska programkvoter i artiklarna 4, 5 och 6. Skyldigheten att se till att en viss andel av sändningstiden upptas av europeiska produktioner, respektive produktioner av oberoende producenter, gäller alltså fortfarande där så är praktiskt möjligt. De angivna andelarna skall uppnås gradvis och med beaktande av programföretagens ansvar gentemot sin publik. Vid beräkningen skall vissa programkategorier undantas, nämligen nyheter, sportevenemang, tävlingar, reklam, teletjänster och köp-TV. Den sistnämnda kategorin är ny i det nya direktivet. Vidare har artikel 6, som innehåller definitionen av europeiska produktioner, fått några tillägg.

Därutöver konstaterar regeringen att kommissionen före den 30 juni 2002 skall granska tillämpningen av reglerna om europeiska programkvoter. Därvid skall hänsyn tas till en oberoende undersökning av effekterna av de aktuella åtgärderna både på gemenskapsnivå och nationell nivå (artikel 25a).

Motionen

I motion 1998/99:K2 av Kenneth Kvist m.fl. (v) anför att Vänsterpartiet anser det nödvändigt att stärka den europeiska audiovisuella industrins konkurrenskraft i förhållande till den amerikanska. Partiet har dock avvisat metoden med kvotering. Kvotering innebär enligt motionärerna överstatliga ingrepp i medlemsländernas suveränitet på området och kan även riskera att det byggs murar mot produktioner från andra länder vid sidan av USA och EU. Vänsterpartiet föreslår att den svenska regeringen på europeisk nivå begär en ny utredning om andra sätt att motverka den amerikanska dominansen på TV-området och att frågan omgående aktualiseras i kontaktkommittén. Att vänta till år 2002 med en översyn av direktivet innebär enligt motionärerna en för lång väntan. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 1*).

Utskottets bedömning

Utskottet vill inledningsvis erinra om att de regler om vissa andelar för europeiska program som finns i TV-direktivet ger utrymme för en betydande flexibilitet. Skyldigheten att uppnå angivna andelar gäller endast där det är praktiskt möjligt och anpassningen skall ske successivt under hänsynstagande till programföretagens ansvar gentemot publiken. Som regeringen anfört skall kommissionen före den 30 juni 2002 granska tillämpningen av reglerna om europeiska programkvoter. Enligt utskottets mening är det av vikt att denna granskning bl.a. har som utgångspunkt att kvotreglerna inte skall ha en diskriminerande verkan, utan att de skall ge möjlighet för att kulturpolitiska målsättningar om ett mångsidigt programutbud uppfylls. Utskottet ser dock inget skäl till att, såsom begärs i motion 1998/99:K2 yrkande 1, regeringen omgående inom EU skall aktualisera frågan om en översyn av direktivet i detta avseende. Motionen avstyrks därför i denna del.

Radio- och TV-lagens tillämpningsområde

Propositionen

Regeringen föreslår att den som sänder TV-program och som är etablerad i Sverige enligt definitionen i artikel 2.3 i TV-direktivet skall höra under svensk jurisdiktion. Är den som sänder TV-program inte etablerad i Sverige skall svensk jurisdiktion ändå gälla om den som sänder använder sig av en frekvens som är upplåten i Sverige eller en satellitkapacitet som tillhör Sverige eller en satellitupplänk som är belägen i Sverige. Detta gäller enligt regeringens förslag dock inte om någon annan EES-stat skall ansvara för sändningen enligt motsvarande kriterier. Där jurisdiktionsfrågan inte kan avgöras med stöd av etableringskriteriet eller med hjälp av de tekniska kriterier som nyss nämnts, bedöms jurisdiktionen med hjälp av bestämmelsen om etablering i artikel 52 och följande i EG-fördraget. Har den som sänder TV-program och som varit etablerad i Sverige etablerat sig i en annan EES-stat i syfte att kringgå den svenska lagstiftningen och riktar verksamheten sig huvudsakligen till Sverige, skall enligt regeringens förslag den som sänder likväl anses stå under svensk jurisdiktion.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Allmänhetens tillgång till viktiga evenemang

EG-direktivets bestämmelse om allmänhetens tillgång till viktiga evenemang

I artikel 3a.1 sägs bl.a. att varje medlemsstat får vidta åtgärder som är förenliga med gemenskapsrätten för att säkerställa att programföretag inom dess jurisdiktion inte, med utnyttjande av exklusiva rättigheter, sänder evenemang som av den medlemsstaten anses vara av särskild vikt för samhället på ett

sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den medlemsstaten utestängs från möjligheten att följa sådana evenemang genom direktsändning eller tidsförskjuten sändning i fri TV. I sådana fall skall medlemsstaten upprätta en förteckning över de evenemang, nationella eller icke-nationella, som den anser vara av särskild vikt för samhället.

Vidare sägs i artikel 3a.2 att kommissionen, efter att ha hört den kontaktkommitté som skall inrättas enligt artikel 23a, skall bedöma om listan samt andra åtgärder som kan vidtas enligt punkt 1 överensstämmer med EG-rätten. I så fall skall listan publiceras i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* (EGT).

Enligt 3a.3 skall medlemsstaterna se till att programföretag under dess jurisdiktion respekterar listorna.

Artikel 3a gäller för rättighetsförvärv som skett efter offentliggörandet av det nya direktivet, dvs. efter den 30 juli 1997.

Bestämmelsens förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen och äganderättsskyddet enligt regeringsformen

Grundlagsbestämmelser

Enligt 3 kap. 1 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) har varje svensk medborgare och svensk juridisk person rätt att sända radioprogram genom tråd.

Av andra stycket samma paragraf framgår dock att vissa föreskrifter kan meddelas i lag, bl.a. om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidiga upplysningar.

Rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd får enligt 3 kap. 2 § första stycket YGL regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända.

Vidare sägs i 3 kap. 3 § YGL att i fråga om begränsningarna i sändningsrätten gäller vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 12 § andra–femte styckena och 13 § regeringsformen (RF).

Propositionen

Regeringen konstaterar att artikel 3a i EG-direktivet innebär att ett svenskt företag som förvärvar en exklusiv sändningsrättighet till ett evenemang som har tagits upp på en medlemsstats lista inte får beröva en väsentlig del av den statens befolkning möjligheten att se evenemanget på det sätt som anges i listan. När det gäller frågan om artikeln är förenlig med reglerna i YGL anför regeringen följande.

Direktivet innehåller inga särskilda riktlinjer om hur programföretagen skall gå till väga för att uppnå det resultat som föreskrivs i artikel 3a. Det innehåller inte heller några regler om vilka åtgärder som från det allmännas sida skall vidtas när någon handlar i strid med direktivet, eller vilka sankt-

ioner staterna skall införa för att säkerställa efterlevnaden av det. Regeringens förslag innebär att den som bryter mot bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva sändningsrättigheter skall kunna drabbas av en särskild avgift.

Av det anförda framgår enligt regeringen att artikel 3a inte reglerar rätten i och för sig att sända de aktuella evenemangen och inte heller innehållet i sändningarna. Artikeln reglerar endast sättet för sändningarnas genomförande. Den sändningsrätt som enligt YGL gäller för sändningar av radioprogram genom tråd kan därför enligt regeringens uppfattning inte anses ligga i vägen för genomförande av TV-direktivet i denna del (jfr bet. *Värna yttrandefriheten*, SOU 1983:70 s. 113 och prop. 1990/91:64 s. 117). Enligt regeringens mening utgör YGL inte heller när det gäller etersändningar något hinder mot genomförandet.

Lagrådet har påpekat att inskränkningar i programföretagets möjligheter att ekonomiskt utnyttja sina rättigheter kan väcka frågor från äganderättssynpunkt. Att märka är enligt Lagrådet emellertid att bestämmelsen grundar sig på ett EG-direktiv och att Sverige är skyldigt att införa en bestämmelse av motsvarande innehåll. Lagrådet hänvisar härvid till konstitutionsutskottets ståndpunkt inför anslutningen till EU att RF även i sitt då ändrade skick inte öppnade möjligheten att överlåta beslutanderätten beträffande grunderna för vårt statsskick eller andra grundläggande principer i vårt konstitutionella system, såsom offentlighetsprincipen och olika viktiga tryckfrihetsrättsliga principer, utan ändring av grundlag (bet. 1993/94:KU21 s. 27 f., bet. 1994/95:KU17 s. 15 f.). När det gäller bestämmelserna om äganderätten i 2 kap. 18 § RF kan enligt Lagrådet motsvarande betänkligheter inte göra sig gällande. Här finns för Europarätten gemensamma principer i första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Konventionens principer tillämpas också av EG-domstolen. Äganderättsskyddet enligt 2 kap. 18 § RF kan enligt Lagrådet inte anses vara så unikt att vi inte lika gärna kan godta skyddet enligt Europakonventionen. Lagrådet anför att det inte kan antas att en prövning enligt Europakonventionen skulle leda till att en avvägning som gjorts med tillämpning av EG-direktivets principer inte skulle godtas av den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna eller av EG-domstolen.

Regeringen delar Lagrådets bedömning.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Regeringens förslag för att säkerställa tillgången till viktiga evenemang för allmänheten i andra EES-stater

Propositionen

Regeringen föreslår att det i radio- och TV-lagen införs en bestämmelse som innebär att om Europeiska kommissionen genom en underrättelse i EGT har förklarat att ett evenemang är av särskild vikt för samhället i en annan EES-stat får den som sänder TV-program och som innehar den exklusiva rätten att

sända från evenemanget till den staten inte utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utestängs från möjligheten att se evenemanget i fri TV på det sätt som närmare anges i underrättelsen. Om någon för att uppfylla sina skyldigheter erbjuder någon annan att sända evenemanget skall det ske på skäliga villkor.

I skälen för sitt förslag konstaterar regeringen när det gäller begreppet fri TV att det enligt direktivet skall förstås som program som är tillgängliga för allmänheten utan extra betalning utöver de finansieringskällor för sändningar som förekommer allmänt i varje medlemsstat (såsom licensavgift och/eller grundanslutningsavgift till ett kabelnät). Enligt regeringens bedömning avses med fri TV i vart fall de kanaler som finansieras genom TV-avgiften och de kanaler som omfattas av kabelföretagens must carry-skyldighet. Regeringen påpekar dock att vad som utgör fri TV enligt TV-direktivets krav även kan vara uppfyllt beträffande andra TV-kanaler.

Motionen

I motion 1998/99:K2 av Kenneth Kvist m.fl. (v) anförs att begreppet fri TV inte preciseras i lagtexten. Detta kan enligt motionärerna leda till tillämpningsproblem. Motionärerna påpekar att det på s. 43 i propositionen framgår att begreppet skulle kunna tolkas på ett annat sätt än vad regeringen avsett. Vänsterpartiet föreslår därför att riksdagen bör besluta att ge regeringen i uppdrag att återkomma med förslag på en legaldefinition av begreppet fri TV (*yrkande 2*).

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att regeringens förslag innebär att det i radio- och TV-lagen införs en helt ny bestämmelse för att möjliggöra att TV-sändningar från viktiga evenemang blir tillgängliga i fri TV för en väsentlig del av allmänheten i en EES-stat. I motion 1998/99:K2 yrkande 2 efterfrågas att det i lagtexten tas in en legaldefinition av begreppet fri TV. Utskottet vill härvid peka på att begreppet enligt punkt 22 i ingressen till TV-direktivet skall förstås som program som är tillgängliga för allmänheten utan extra betalning utöver de finansieringskällor för sändningar som förekommer allmänt i varje medlemsstat. Som exempel på sådana finansieringskällor nämns licensavgift och/eller grundanslutning till ett kabelnät. Eftersom begreppet tar sikte på förhållanden såväl i Sverige som i andra EES-stater och skall ha en EES-gemensam innebörd anser utskottet att begreppet bör anges på samma sätt i radio- och TV-lagen som i TV-direktivet. Motionen avstyrks därför i denna del.

Vidare konstaterar utskottet att den nya bestämmelsen i TV-direktivet om allmänhetens tillgång till vissa viktiga evenemang innebär att Sverige är skyldigt att införa en lagstiftning som gör det möjligt att säkerställa att TV-företag inom svensk jurisdiktion, som förvärvat den exklusiva sändningsrätten till ett evenemang som är av särskild vikt för samhället i en annan medlemsstat, inte utnyttjar rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utestängs från möjligheten att se evenemanget i fri

TV. Genom EES-avtalet utsträcks skyldigheten till att omfatta även EES-staterna. Regeringen föreslår att det därför förs in en bestämmelse i radio- och TV-lagen som innebär att svenska programföretag skall respektera att vissa evenemang är av särskild vikt för samhället i andra EES-stater. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Övervakning och sanktioner

Propositionen

Regeringen föreslår att Granskningsnämnden för radio och TV skall övervaka att bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva rättigheter följs. Den som förvärvat exklusiva rättigheter till evenemang som omfattas av den föreslagna bestämmelsen skall omedelbart underrätta nämnden om förvärvet.

Därutöver föreslår regeringen att den som bryter mot bestämmelsen om utnyttjande av exklusiva rättigheter skall betala en särskild avgift i enlighet med de bestämmelser som finns i radio- och TV-lagen.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Regler för TV-reklam och köp-TV

Propositionen

Regeringen föreslår att ett förbud mot försäljningsprogram i TV för läkemedel och medicinsk behandling införs. Enligt regeringens förslag skall vidare införas ett förbud mot sponsringsmeddelanden i TV-program för receptbelagda läkemedel och sådan medicinsk behandling som endast är tillgänglig efter ordination.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Varningssignaler vid sändningar av vissa TV-program

Propositionen

Regeringen föreslår att ett TV-program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder, som får sändas, skall föregås av antingen en varning i ljud eller en varning som anges löpande i bild.

Därutöver föreslår regeringen att Granskningsnämnden får förelägga den som bryter mot bestämmelsen att följa den. Föreläggandet skall få förenas med vite.

I skälen för sitt förslag konstaterar regeringen att den tidigare bestämmelsen i TV-direktivet om förbud mot vissa program som på olika sätt kan skada

underåriga nu har förtydligats. Av bestämmelsen framgår numera att program som allvarligt kan skada den fysiska, mentala och moraliska utvecklingen hos barn är totalförbjudna (artikel 22.1). Vidare framgår att program som kan bedömas som skadliga men inte "allvarligt" skadliga får sändas under vissa villkor (artikel 22.2). Regeringen konstaterar vidare att en nyhet har tillkommit. Program som inte är totalförbjudna och som sänds okrypterade skall antingen föregås av en akustisk varning eller också markeras med en visuell symbol under hela sändningstiden (artikel 22.3).

Regeringen anför att sändningar av sådana program som avses i artikel 22.1, dvs. sändningar av program som innefattar barnpornografibrott, olaga våldsskildring m.m., är förbjudna enligt brottsbalken och yttrandefrihetsgrundlagen. Artikel 22.2 (tidigare artikel 22 andra meningen) har förts in i radio- och TV-lagen genom bestämmelsen i 6 kap. 2 §. Denna bestämmelse förbjuder sändningar av TV-program som innehåller våld och pornografi under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen. Med "på sådant sätt" avses program som sänds okrypterat. Vidare föreskrivs i bestämmelsen att om det av särskilda skäl är försvarligt kan dock program med våld eller pornografi få sändas även om det sänds okrypterat och under tidig kvällstid. Ett nyhetsprogram som visar krigsskildringar torde vara tillåtet att sända (6 kap. 2 §).

För att införliva artikel 22.3 i radio- och TV-lagen skulle det enligt regeringen i och för sig vara tillräckligt med en bestämmelse att program som sänds okrypterat i TV, med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder, antingen skall föregås av en varning eller en varning som anges under hela sändningstiden. Med hänsyn till att krypterade programkanaler kan innehålla såväl program som kan vara skadliga för barn som andra program uppfylls emellertid bestämmelsens syfte bättre enligt regeringens uppfattning om varningsskyldigheten gäller även om programmet sänds krypterat. Regeringen anför att detta innebär att varningsskyldigheten omfattar kodade program, oavsett när de sänds, och okodade program som sänds när det inte finns en betydande risk att barn kan se programmen. Bestämmelsen bör enligt regeringen även omfatta sådana program som det av särskilda skäl är försvarligt att sända, t.ex. nyhetsprogram.

Regeringen anför vidare att bestämmelsen bör vara vitessanktionerad. Ett föreläggande om vite bör meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV och bör kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Finner Granskningsnämnden att en sändning innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med bestämmelsen skall nämnden göra en anmälan om förhållandet till Justitiekanslern (9 kap. 2 § sista stycket).

Motionen

I motion 1997/98:K2 av Kenneth Kvist m.fl. (v) anfördes att ett system med varningssignaler inte är ett godtagbart sätt att komma till rätta med de problem som våld och pornografi utgör i det europeiska TV-utbudet. Motionärerna vill här framhålla att barns rättigheter och skydd i enlighet med FN:s barnkonvention måste få genomslag i regelverket för radio och TV. Enligt motionärerna ger varningssignalerna i bild och ljud ett ofullständigt skydd

för tittande barn och kan också på sikt riskera att leda till en större acceptans för pornografi och våldsskildringar. Motionärerna anför att propositionens förslag till en ny lydelse av 6 kap. 2 § innebär att program med ingående våldsskildringar eller pornografiska bilder får sändas även under tid när barn vanligtvis tittar på TV, under förutsättning att programmen sänds kodade. Motionärerna ser detta som en oacceptabel försämring och anser att riksdagen bör avslå förslaget till ändring i 6 kap. 2 § (*yrkande 3*).

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att en ny bestämmelse har tillkommit i TV-direktivet som gäller program som på olika sätt kan skada underåriga, men som inte innehåller skadliga inslag av sådant allvarligt slag att de är totalförbjudna. Sådana program får enligt direktivet sändas under vissa villkor som tar sikte på val av sändningstid och det sätt på vilket sändningen sker. Den nya bestämmelsen innebär att program av detta slag som sänds okrypterade antingen skall föregås av en akustisk varning eller också markeras med en visuell symbol under hela sändningstiden. Regeringen anför att det, för att införliva TV-direktivet i denna del, i och för sig skulle vara tillräckligt att införa en bestämmelse om att program av nu aktuellt slag som sänds okrypterade antingen skall föregås av en varning eller innehålla en varning som anges under hela sändningstiden. Med hänsyn till att krypterade programkanaler kan innehålla såväl program som kan vara skadliga för barn som andra program uppfylls enligt regeringens uppfattning bestämmelsens syfte bättre om varningsskyldigheten gäller även om programmet sänds krypterat. Utskottet delar denna uppfattning och tillstyrker regeringens förslag. I enlighet med detta avstyrks motion 1998/99:K2 yrkande 3 i denna del.

I motion 1998/99:K2 yrkande 3 påpekas vidare att regeringens förslag till ny lydelse av den aktuella bestämmelsen, 6 kap. 2 § radio- och TV-lagen, innebär att program med skadliga inslag får sändas även under tid när barn vanligtvis tittar på TV, under förutsättning att programmen sänds kodade. Utskottet delar motionärernas uppfattning att den föreslagna lagtexten kan uppfattas på detta sätt. Dock har utskottet erfarit att någon saklig ändring av lagtextens innehåll i denna del inte är avsedd. Avsikten är att det även fortsättningsvis, vid en prövning av huruvida ett inslag strider mot den aktuella bestämmelsen, skall göras en samlad bedömning av det skadliga innehåll sändningen har, vid vilken tidpunkt sändningen skett samt den allmänna tillgängligheten av sändningen, dvs. om den är krypterad (jfr prop. 1995/96:160 s. 96). Utskottet föreslår med anledning av den nämnda motionen att en ändring av den föreslagna lagtexten görs i enlighet med vad som nu sagts. Utskottets förslag till lagtext framgår av *bilaga 2*.

Nya produktioner

Propositionen

Regeringen föreslår att den som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd av regeringen skall eftersträva att de program som har fram-

ställt av självständiga producenter skall avse en så stor andel nya produktioner som möjligt. Denna bestämmelse, som enligt regeringen får uppfattas som ett målsättningsstadgande, bör kompletteras med en skyldighet för programföretagen att årligen rapportera andelen nya program till Radio- och TV-verket.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Skyldighet att vidarebefordra TV-sändningar i kabelnät

Propositionen

Regeringen föreslår att skyldigheten för innehavare av kabelnät att se till att marknadsända TV-program kan tas emot i anslutna fastigheter skall omfatta högst tre program från de tillståndshavare vars verksamhet finansieras genom TV-avgiftsmedel samt högst ett program från andra tillståndshavare. Ett villkor skall vara att programmen sänds med stöd av ett tillstånd från regeringen som är förenat med dels krav på opartiskhet och saklighet, dels ett villkor om mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter. Vidare föreslår regeringen att en ytterligare förutsättning för att sändningsplikt skall gälla är att sändningarna är avsedda att tas emot i området utan villkor om särskild betalning. Regeringen föreslår att sändningsplikt skall fortsätta att gälla för program som omfattades av sändningsplikt den 1 januari 1998 så länge de nämnda kraven uppfylls. Program som har sänts ut med endast digital teknik behöver endast sändas vidare med samma teknik i kabelnäten. Skyldigheten skall inte gälla för en anläggning där ett begränsat antal TV-program förs fram till abonnenterna genom ett kopplat telenät med hjälp av digital teknik.

I skälen för sitt förslag konstaterar regeringen att nätinnehavarna skulle bli skyldiga att vidareända samtliga program om de nuvarande reglerna om sändningsplikt lämnas oförändrade när digitala TV-sändningar från marknadsändare inleds.

Regeringen anför att vad först gäller YGL kan konstateras att denna bl.a. har till syfte att skydda en fri och allsidig upplysning. Friheten att yttra sig med hjälp av de tekniska medel som YGL gäller för kan inte ses som oberoende av andras möjligheter att ta del av yttranden av olika slag. Regeringen konstaterar att när det gäller trådmediet får friheten att sända radioprogram bl.a. begränsas i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning (3 kap. 1 § andra stycket YGL).

När det gäller förhållandet till äganderätten bör det enligt regeringen betonas att statens rätt att föreskriva en skyldighet för kabelföretagen att vidareända vissa TV-program är grundlagsfäst genom bestämmelsen i 3 kap. 1 § andra stycket YGL. Regeringen anför att den begränsning av nätinnehavarnas handlingsfrihet som skyldigheten att sända ut vissa TV-program innebär har varit utformad på i huvudsak samma sätt ända sedan kabel-TV-nät i stor

skala börjat anläggas. Denna begränsning har därmed kunnat beaktas vid utformningen av avtal mellan fastighetsägare och kabel-TV-företag.

Regeringen framhåller vidare att det endast är i kabelnät där det vidare-sänds andra TV-program med digital teknik som digitalt utsända program som omfattas av sändningsplikt behöver vidaresändas. Vidaresändningen behöver endast ske med digital teknik.

Enligt regeringens uppfattning är marksändningar en mycket effektiv metod för att på ett enkelt sätt samtidigt nå många människor med nyheter, information eller underhållning. Marksändningarna når alla inom täckningsområdet utan krav på fasta installationer eller dyr och komplicerad utrustning. Emellertid är frekvenser för marksändning av TV och radio en värdefull och knapp resurs, som även kan användas för andra viktiga tjänster. Regeringen anför att den som använder radiofrekvenser för marksändning därför måste uppfylla särskilda krav. För såväl Sveriges Television som TV 4 gäller därför krav på bl.a. opartiskhet, saklighet och ett mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter. Regeringen framhåller att syftet med dessa bestämmelser är att alla som bor i Sverige skall ha rimlig tillgång till ett omväxlande programutbud.

Regeringen anför vidare att kabel-TV-näten fyller två klart skilda funktioner för de boende. De ger den som så önskar tillgång till ett stort antal TV-program och andra tjänster utöver de marksända programmen. Kabel-TV-näten förmedlar dessutom de marksända TV-program som alla skall kunna ha tillgång till om de har lämplig utrustning. Regeringen påpekar att de som bor i kabelanslutna fastigheter i allmänhet inte har möjlighet att t.ex. sätta upp egna TV-antennor utan är hänvisade till de kabeldistribuerade programmen. Enligt regeringen är det därför rimligt att kabel-TV-företagen inte skall kunna vägra att distribuera de marksända TV-programmen till samtliga boende eller förena distributionen med villkor av olika slag.

När det gäller omfattningen av sändningsplikten anser regeringen att skyldigheten att vidaresända analogt utsända TV-program inte bör ändras i förhållande till den omfattning som denna skyldighet i praktiken har i dag. Kabel-TV-företagen bör sålunda även i fortsättningen vara skyldiga att se till att samtliga boende i anslutna fastigheter kan ta emot marksända TV-program som har sänts ut med analog teknik. Det förhållande att för närvarande ett av dessa finansieras med reklam påverkar enligt regeringen inte denna bedömning.

Regeringen anför vidare att sändningsplikten liksom för närvarande bör omfatta även satellitsändningar om dessa sänds ut för att uppfylla en skyldighet att sända till hela landet eller en del av landet.

För att en framtida övergång från analog till digital teknik i marksändningarna skall kunna genomföras krävs enligt regeringen att allmänhetens tillgång till i varje fall ett visst grundutbud av TV-program kan säkerställas. Därför bör kabel-TV-företagens skyldighet att vidaresända vissa TV-program principiellt omfatta även digitalt utsända program. Regeringen påpekar vidare att bestämmelsen om sändningsplikt i radio- och TV-lagen är avfattad så att nättinnehavaren är skyldig att se till att de boende kan ta emot de program som omfattas. Om det säkert kan fastställas att alla boende har möjlighet att ta emot de digitalt marksända programmen med enkla inomhus-

antenner eller motsvarande torde enligt regeringen syftet med bestämmelsen vara uppfyllt utan att kabel-TV-företaget behöver vidareända programmen. Regeringen framhåller att förhållandena dock kan variera på så sätt att det i vissa områden krävs utomhusantenn för att ta emot de digitala programmen. I sådana områden blir kabel-TV-företagen givetvis skyldiga att vidareända de program som omfattas av sändningsplikt.

Enligt regeringens mening bör sändningsplikten knytas till att det dels föreligger krav på opartiskhet och saklighet samt ett tillståndsvillkor om mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter, dels fastställs ett högsta antal samtidigt sända program som skall kunna omfattas av sändningsplikt. Regeringen anser att sammanlagt högst tre program från TV-avgiftsfinansierade programföretag skall kunna omfattas av sändningsplikt. Det innebär att utöver de nuvarande programkanalerna SVT 1 och SVT 2 högst ett digitalt utsänt program av sådant slag kommer att omfattas.

Med hänsyn till de invändningar som har redovisats i fråga om konkurrensneutralitet och urval av program bör enligt regeringen förslagen i memorian om sändningsplikt för program från andra TV-företag än de som finansieras med TV-avgifter inte läggas till grund för lagstiftning i de delar de avser program utöver vad som gäller enligt nuvarande bestämmelser.

Regeringens förslag innebär alltså att kabel-TV-företagens sändningsplikt begränsas till tre program från TV-avgiftsfinansierade TV-företag och ett program från övriga TV-företag. En förutsättning för sändningsplikt skall vara att programmen sänds med tillstånd av regeringen och att det föreligger krav på opartiskhet och saklighet samt villkor om mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter. Enligt regeringen kan ett mångsidigt programutbud även innefatta ett programutbud som huvudsakligen består av nyheter. Regeringen anför att det inte bör komma i fråga att publiken förlorar tillgång till ett program som har omfattats av sändningsplikt enligt nuvarande regler, under förutsättning att tillståndsvillkoren inte förändras så att kraven på opartiskhet, saklighet och skyldighet att meddela nyheter upphör.

Motionen

I motion 1998/99:K3 av Helena Bargholtz och Barbro Westerholm (båda fp) anføres att regeringens förslag att i praktiken utvidga det antal TV-program som kabel-TV-företagen är skyldiga att distribuera vidare utan kostnad för hushållen snedvrider konkurrensen och motverkar nya TV-kanaler. Motionärerna föreslår att plikten att vidarebefordra TV-program endast skall omfatta de två etablerade programkanaler som finansieras med TV-avgifter: SVT 1 och SVT 2. Motionärerna anser att regeringens förslag motverkar mångfalden genom att ett visst reklamfinansierat TV-företag ges mer gynnad ställning än dess konkurrenter. Regeringens förslag motverkar också mångfalden genom att ytterligare en avgiftsfinansierad programkanal ges en gynnad ställning genom vidarebefordringsplikten. Mångfalden kan också motverkas genom att kabel-TV-företag tvingas att fritt distribuera vissa TV-program till hushåll som redan kan ta emot samma utbud med en enkel inomhusantenn. Enligt motionärerna är det oklart vad som avses i propositionen med att ”alla boende” skall ha möjlighet att ta emot de marksända programmen för att

kabel-TV-företaget inte skall vara skyldigt att vidarebefordra dem gratis. Motionärerna anser vidare att det är omöjligt för allmänhet och berörda företag att förutse konsekvenserna av regeringens förslag. Propositionen innebär att regeringen i praktiken har rätt att avgöra vilka TV-kanaler som skall ha fördelen av att vara behäftade med vidarebefordringsplikt. Det står regeringen fritt att bestämma vilka krav som skall ingå i tillstånden för att sända digital-TV. Motionärerna påpekar att en kanal kan ha ett innehåll som väl motsvarar statens kvalitetsambitioner, utan att kanalens tillstånd har formulerats på det sätt som kvalificerar till status som vidareändningspliktigt. Motionärerna hemställer att riksdagen med avslag på propositionen i motsvarande del beslutar om sådana ändringar i 8 kap. 1 § förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen i enlighet med vad som anförs så att plikten för kabel-TV-företag att utan ersättning vidarebefordra vissa TV-program begränsas.

I motion 1998/99:K323 av Per Unckel m.fl. (m) från allmänna motionstiden anförs att det saknas anledning att ålägga kabelägare att kostnadsfritt distribuera kommersiella program. Det kan enligt motionärerna vidare ifrågasättas om dagens omfattande must carry-skyldighet är förenlig med YGL. Motionärerna anser att kravet på allmänhetens tillgång till allsidig information rimligen måste anses tillgodosett genom att de licensbetalda servicekanalerna SVT 1 och SVT 2 omfattas av must carry-skyldigheten. Must carry-regeln bör därför begränsas till dessa kanaler. Motionärerna yrkar att riksdagen beslutar att begränsa must carry-skyldigheten i enlighet med vad som anförs i motionen (*yrkande 13*).

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att det i 3 kap. 1 § andra stycket YGL stadgas att friheten enligt första stycket att sända program genom tråd inte hindrar att det i lag meddelas föreskrifter i fråga om skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för vissa program i den utsträckning det behövs med hänsyn till allmänhetens intresse av tillgång till allsidig upplysning. Det finns således ett uttryckligt grundlagsstöd för bestämmelsen om sändningsplikt i 8 kap. 1 § radio- och TV-lagen. Grundlagsstödet förutsätter dock att vidareändringar behövs med hänsyn till allmänhetens tillgång till allsidig upplysning.

När digitala TV-sändningar inleds i marknätet kommer den nuvarande bestämmelsen om sändningsplikt i 8 kap. 1 § radio- och TV-lagen att innebära att nätinnehavarna blir skyldiga att vidareända samtliga program. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att bestämmelsen om sändningsplikt måste ändras så att den får en mer begränsad omfattning. Enligt regeringens förslag skall en förutsättning för sändningsplikt vara att programmen sänds med stöd av tillstånd av regeringen och att det föreligger krav på opartiskhet och saklighet samt villkor om mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter. Därutöver föreslår regeringen att sammanlagt högst tre program från TV-avgiftsfinansierade TV-företag och ett program från övriga programföretag skall kunna omfattas av sändningsplikt. Enligt utskottets mening innebär regeringens förslag att skyldigheten att vidarebefordra TV-sändningar i ka-

belnät får en rimlig omfattning när de digitala sändningarna i marknätet inleds. Utskottet har inte heller något att invända mot regeringens förslag att sändningsplikt skall fortsätta att gälla för program som omfattades av sändningsplikt den 1 januari 1998 så länge de nämnda kraven uppfylls. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag i denna del och avstyrker motionerna 1998/99:K3 och 1998/99:K323 yrkande 13.

Ett programföretag skall kunna få mer än ett sändningstillstånd

Propositionen

Regeringen föreslår att radio- och TV-lagen ändras så att det blir möjligt för regeringen att ge ett och samma programföretag mer än ett sändningstillstånd.

Utskottets bedömning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Villkor om samverkan

Propositionen

Regeringen föreslår att radio- och TV-lagen ändras så att det framgår att teknisk samverkan med andra tillståndshavare skall kunna utgöra villkor för sändningstillstånd.

I skälen för sina förslag påpekar regeringen att den digitala sändningstekniken innebär att flera olika programbärande signaler förs samman till en gemensam digital signal. Vid mottagningen sorterar mottagarens avkodare ut de delar av signalen som motsvarar det valda programmet. I samband med att de olika programmen förs samman (multiplexeras) avgörs också hur stor överföringskapacitet som varje program skall tilldelas. Regeringen anför att i och med att de olika programföretagens material är förenade till en gemensam signal så måste denna signal givetvis också sändas ut gemensamt. De programföretag som delar på en sådan signal kommer därmed också att behöva utnyttja samma sändarföretag.

Regeringen konstaterar vidare att det i förordningen (1997:894) om mark-sänd digital TV anges att den sökande i ansökan skall redovisa sina planer på att ingå överenskommelser med övriga sökande i fråga om multiplexering, åtkomstkontroll och elektroniska programguider (6 § tredje stycket). Av Radio- och TV-verkets förslag till regeringen skall framgå om den sökande kan delta i sådan samverkan (9 § första stycket 2).

Enligt 3 kap. 2 § 7 radio- och TV-lagen får ett villkor i ett sändningstillstånd avse skyldighet att använda en viss sändningsteknik. Villkoret kan enligt regeringens uppfattning innebära att en skyldighet att sända med digital teknik även innefattar en skyldighet att delta i sådan teknisk samverkan med andra tillståndshavare som är nödvändig för att tekniken skall fungera. Regeringen anför att ett tillägg emellertid bör göras så att det av lagen ut-

tryckligen framgår att villkoret om viss sändningsteknik får förenas med krav på samverkan med andra tillståndshavare i tekniska frågor. Det anges sedan närmare i sändningstillståndet med vilka andra tillståndshavare samverkan skall ske och i vilka tekniska frågor.

Regeringen påpekar vidare att program som sänds ut i digital ljudradio multiplexeras på i princip samma sätt som digitalt utsända TV-program. Motsvarande villkor kommer därför att kunna tillämpas på digital ljudradio.

Motionen

I motion 1998/99:K323 av Per Unckel m.fl. (m) från allmänna motionstiden anføres att teknisk samordning mellan de program som delar på en frekvens är möjlig redan med dagens formulering av radio- och TV-lagen. Regeringen vill nu enligt motionärerna öppna för styrning inte bara av sändningstekniken utan också i samverkan vad gäller val av mux-operatör, sändare, SMS-operatör och EPG-operatör. Motionärerna anför att en sådan kommenderad samverkan försvårar för den enskilda kanalen och kan motverka konkurrens och ny utveckling. Man kan heller inte bortse från risken att avsikten är att ytterligare cementera de statliga monopolbolagens, Senda AB och TE-RACOM AB, ställning. Motionärerna anser att regeringens förslag till ändring i radio- och TV-lagen på denna punkt därför bör avvisas (*yrkande 7*).

Utskottets bedömning

Utskottet delar regeringens uppfattning att bestämmelsen i 3 kap. 2 § radio- och TV-lagen, enligt vilken ett villkor i ett sändningstillstånd kan avse skyldighet att använda en viss sändningsteknik, även kan innefatta en skyldighet att delta i en sådan teknisk samverkan med andra tillståndshavare som är nödvändig för att tekniken skall fungera. I likhet med regeringen anser utskottet att det dock är mer tillfredsställande att det uttryckligen framgår av lagen att villkoret om viss sändningsteknik får förenas med krav på samverkan med andra tillståndshavare i tekniska frågor. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag att ett tillägg med denna innebörd görs i den aktuella bestämmelsen. Med det anförda avstyrks motion 1998/99:K323 yrkande 7.

Ikraftträdandet av ändringar i radio- och TV-lagen

Propositionen

Regeringen föreslår att ändringarna i radio- och TV-lagen träder i kraft den 1 januari 1999.

Utskottets bedömnig

Utskottet anser, med hänsyn till den försening i riksdagens behandling av ärendet som återförvisningen har medfört, att de föreslagna ändringarna i radio- och TV-lagen bör träda i kraft först den 1 februari 1999.

Utbildningsradions sändningstillstånd

Propositionen

Regeringen föreslår att tillståndet för Sveriges Utbildningsradio AB att sända ljudradio och TV skall förlängas tills frågan om Utbildningsradions framtida verksamhet är bestämd och eventuella förslag genomförts. Det är regeringens uppgift att förlänga sändningstillståndet och ange tillståndstiden.

I skälen för sitt förslag konstaterar regeringen att det i propositionen *En radio och TV i allmänhetens tjänst 1997–2001* (prop. 1995/96:161 s. 68 f.) föreslogs att sändningstillståndet för Sveriges Utbildningsradio AB skulle omfatta perioden den 1 januari 1997 – den 31 december 1998. Sändningstillståndet föreslogs vara begränsat till två år med hänvisning till att Distansutbildningskommittén (U 1995:7) fått i uppdrag att före utgången av oktober 1997 lägga fram förslag om vilken roll Utbildningsradion skulle spela inom utbildnings- och folkbildningsområdet. Riksdagen godkände förslaget (bet. 1995/96:KrU12, rskr. 1995/96:297). Kommittén överlämnade i november 1997 delbetänkandet *Utbildningskanalen* (SOU 1997:148). I betänkandet föreslås att det bildas två nya företag, dels ett företag (Utbildningskanalen) som bör vara anslagsfinansierat och få i uppdrag att sända utbildningsprogram i radio och TV, dels ett produktionsföretag för produktion av bl.a. radio- och TV-program för Utbildningskanalens räkning. Till de senare företaget skall enligt förslaget Utbildningsradions nuvarande resurser överföras. Kommitténs betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen konstaterar att Utbildningsradions sändningstillstånd upphör att gälla vid utgången av december 1998. Enligt regeringen skall Utbildningsradion dock – i avvaktan på detta – kunna fortsätta med sin programverksamhet tills vidare. Den parlamentariska digital-TV-kommittén (Ku 1997:06) konstaterade i sitt yttrande till Radio- och TV-verket att folkbildning och kunskapsförmedling är och bör också fortsättningsvis vara en viktig del i den radio och TV i allmänhetens tjänst som erbjuds av Utbildningsradions via Sveriges Televisions kanaler SVT 1 och SVT 2. Kommittén har föreslagit att Utbildningsradion skall beredas utrymme för digitala sändningar inom ramen för SVT 1 och SVT 2. Enligt kommittén är det vidare angeläget att Utbildningsradion erbjuds möjligheter att utveckla även nya former av produktion och samarbete inom ramen för dessa sändningar och att detta kan ske i minst nuvarande omfattning. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga. Det ankommer på regeringen att förlänga sändningstillståndet och bestämma tillståndstiden till en viss tid tills frågan om Utbildningsradions framtida verksamhet är bestämd och eventuella förslag har genomförts. Regeringen har för avsikt att förlänga tillståndstiden med minst ett år.

Motionerna

I motion 1998/99:Kr253 av Birgitta Sellén m.fl. (c, v, kd, mp) anförs att medier och utbildning befinner sig i en snabb och dynamisk utveckling. Det fortsatta beredningsarbetet om Utbildningsradion kan enligt motionärerna

inte bedömas vara avslutat inom en nära framtid. Motionärerna framhåller vidare att den parlamentariska digital-TV-kommittén klart uttalat att Utbildningsradion även i fortsättningen bör vara en viktig del i radio och TV i allmänhetens tjänst. Mot denna bakgrund ter det sig enligt motionärerna följdriktigt att sändningstillståndet för Utbildningsradion förlängs med tre år för att ge nödvändiga långsiktiga planeringsförutsättningar och för att komma i fas med avtalsperioderna för de övriga två sändningsbolagen i allmänhetens tjänst, SVT och SR. Motionärerna anför att detta möjliggör en samlad bedömning av hela public service-verksamhetens framtida utveckling vid en och samma tidpunkt. Riksdagen bör besluta att bemyndiga regeringen att förlänga Utbildningsradions nuvarande sändningstillstånd med minst tre år (*yrkande 1*).

I motion 1998/99:Kr274 av Birger Schlaug m.fl. (mp) anfördes att det vore bäst att ge Utbildningsradion sändningstillstånd t.o.m. 2001. Motionärerna påpekar att det inte medför någon god arbetsmiljö att förlänga sändningstillståndet årligen så länge utredning pågår. Att likställa Utbildningsradions sändningstillstånd med SVT:s verkar därför enligt motionärerna rimligt i dagsläget. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 51*).

Kulturutskottets yttrande

I sitt yttrande konstaterar kulturutskottet att regeringens förslag innebär att riksdagen inte skall – som hittills varit fallet för samtliga public service-företag – besluta om någon bortre tidsgräns för sändningstillstånd som skall gälla för UR. Utskottet har vid sina överväganden funnit att det inte är lämpligt att riksdagen beslutar om ett så oprecist bemyndigande då det gäller UR:s framtid. I likhet med vad som framförts i motioner har utskottet stannat för att det bör finnas en tidsmässig överensstämmelse mellan de sändningstillstånd som gäller för SVT och SR å ena sidan och UR å andra sidan. UR:s fortsatta sändningstillstånd bör enligt utskottet således avse perioden den 1 januari 1999–den 31 december 2001. Härigenom bör UR kunna tillförsäkras bättre möjligheter till en långsiktig planering av programverksamheten. Även i övrigt bör planeringsförutsättningarna för verksamheten inom företaget kunna förbättras genom en sådan förlängning av tillståndspanoden. Utskottet vill betona att vissa önskvärda förändringar av företaget – t.ex. med anledning av den pågående digitala utvecklingen – bör kunna genomföras under den med tre år förlängda tillståndspanoden och inte skjutas upp i avvaktan på kommande beslut om UR:s framtid.

Enligt kulturutskottet bör konstitutionsutskottet föreslå riksdagen att med anledning av propositionen och med bifall till motionerna Kr253 yrkande 1 och Kr274 yrkande 51 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför om en förlängd sändningstillståndspanod avseende tiden den 1 januari 1999–den 31 december 2001 för UR.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att regeringens förslag innebär att riksdagen inte som hitintills skall besluta om någon borte tidsgräns för det sändningstillstånd som skall gälla för Utbildningsradion. Kulturutskottet har vid sina överväganden funnit att det inte är lämpligt att riksdagen beslutar om så oprecisa anvisningar när det gäller Utbildningsradions framtid. Enligt kulturutskottets uppfattning bör det finnas en tidsmässig överensstämmelse mellan de sändningstillstånd som gäller för Sveriges Television och Sveriges Radio å ena sidan och för Utbildningsradion å andra sidan. Kulturutskottet anser att riksdagen därför bör bifalla motionerna 1998/99:Kr253 yrkande 1 och 1998/99:Kr274 yrkande 51 med yrkanden om att regeringen skall ges till känna att Utbildningsradion bör ges en förlängd sändningstillståndsperiod avseende tiden den 1 januari 1999 – den 31 december 2001. Konstitutionsutskottet har inget att invända mot denna uppfattning. Med anledning av propositionen och med bifall till de nämnda motionsyrkandena bör riksdagen därför ge regeringen till känna vad utskottet anfört om ett förlängt sändningstillstånd för Utbildningsradion.

Övriga frågor

Skrivelse från Sveriges Television

Med anledning konstitutionsutskottets behandling av proposition 1997/98:44 om ändringar i radio- och TV-lagen har Sveriges Television AB (SVT) kommit in med en skrivelse till utskottet. I skrivelsen anför bolaget att en viktig fråga är att åtgärder vidtas för att tillförsäkra TV-företag som når alla TV-tittare en rätt till nyhetsbevakning av olika evenemang, i detta sammanhang idrotts-evenemang. En rätt till 90 sekunders nyhetsbevakning bör enligt SVT alltid föreligga, oavsett vem som har förvärvat rätten att sända evenemanget i sin helhet.

SVT anför att frågan har diskuterats under lång tid utan att någon lösning nåtts. Enligt bolagets mening följer av grundläggande yttrandefrihetsrättsliga principer att TV-företag av SVT:s slag bör tillförsäkras en rätt att i nyhets-sändningar rapportera från idrottsevenemang. Kan så inte ske anser bolaget att det inte kan uppfylla sin public service-roll.

Vidare anför SVT att sändning av nyhetsinslag från idrottsevenemang vid en del tillfällen inte kan ske till följd av att arrangören av eller innehavaren av TV-rättigheterna till evenemanget sålt inte bara rätten till sändning av evenemanget i sin helhet utan också möjligheten att bevaka det i ett kort nyhetsinslag. Enligt SVT kan möjligheterna att sända nyhetsinslag i många fall regleras genom överenskommelser mellan olika TV-företag. Upphovsrättslagens stadganden om citaträtt ger i princip vissa möjligheter för ett TV-bolag att citera från annan sändning. Citaträtten som den är utformad är enligt SVT emellertid inte så väl anpassad till det behov som nu föreligger för nyhetsbevakning.

I sin skrivelse hemställer SVT avslutningsvis att konstitutionsutskottet i anslutning till behandlingen av de föreslagna ändringarna i radio- och TV-lagen även tar upp frågan om rätten till nyhetsbevakning. Bolaget önskar att

utskottet uttalar att åtgärder bör vidtas, sannolikt i form av lagstiftning, för att en sådan rätt skall föreligga. SVT hemställer också att utskottet föreslår riksdagen att av regeringen begära att ett underlag tas fram och att förslag till åtgärder föreläggs riksdagen.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att skrivelsen från Sveriges Television AB behandlar frågan om rätt till kortare nyhetsbevakning av idrottsevenemang för programföretag vars sändningar når i princip hela befolkningen, oavsett vem som innehar sändningsrätten för evenemanget. Sveriges Television påpekar i sin skrivelse att frågan har diskuterats under lång tid utan att någon lösning nåtts. Av skrivelsen framgår också att bolaget har aktualiserat frågan hos Kulturdepartementet. Enligt utskottets mening är frågan om rätt till nyhetsbevakning av idrottsevenemang en viktig men också komplicerad fråga. Utskottet är för närvarande inte berett att ta ställning till denna fråga. Utskottet förutsätter dock att regeringen uppmärksammar frågan inom ramen för sin behandling av mediepolitiska frågor.

Utskottet hemställer att ärendet avgörs efter en bordläggning.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *europiska programkvoter*
att riksdagen avslår motion 1998/99:K2 yrkande 1,
res. 1 (v)
2. beträffande *begreppet fri TV*
att riksdagen avslår motion 1998/99:K2 yrkande 2,
res. 2 (v)
3. beträffande *bestämmelse om tillgången till viktiga evenemang för allmänheten i andra EES-stater*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) såvitt avser 6 kap. 10 § i denna del antar utskottets förslag till lydelse som framgår av bilaga 2,
4. beträffande *varningssignaler vid sändning av vissa TV-program*
att riksdagen avslår motion 1998/99:K2 yrkande 3 såvitt nu är i fråga,
5. beträffande *lydelsen av 6 kap. 2 § radio- och TV-lagen*
att riksdagen med anledning av propositionen och med anledning av motion 1998/99:K2 yrkande 3 såvitt nu är i fråga antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) såvitt avser 6 kap. 2 § med den ändringen att paragrafen erhåller i bilaga 2 som utskottets förslag betecknade lydelse,
6. beträffande *vidaresändningsplikt i kabelnät*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:K3 och 1998/99:K323 yrkande 13 antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) såvitt avser

dels 8 kap. 1 §,

dels punkt 3 i övergångsbestämmelserna,

res. 3 (m, fp)

7. beträffande *villkor om samverkan*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:K323 yrkande 7 antar regeringens förslag till ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) såvitt avser 3 kap. 2 §,

res. 4 (m)

8. beträffande *förslaget om ändring i radio- och TV-lagen i övrigt* att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844) i vad förslaget inte berörts ovan under momenten 3 och 5–7, dock med den ändringen att lagen träder i kraft den 1 februari 1999,

9. beträffande *Utbildningsradions sändningstillstånd*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motionerna 1998/99:Kr253 yrkande 1 och 1998/99:Kr274 yrkande 51 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

res. 5 (m)

Stockholm den 10 december 1998

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

I beslutet har deltagit: Per Unckel (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Kenneth Kvist (v), Ingvar Svensson (kd), Mats Berglind (s), Inger René (m), Kerstin Kristiansson (s), Mats Einarsson (v), Björn von der Esch (kd), Nils Fredrik Aurelius (m), Per Lager (mp), Åsa Torstensson (c), Helena Bargholtz (fp), Per- Samuel Nisser (m), Britt-Marie Lindkvist (s) och Pär-Axel Sahlberg (s).

Reservationer

1. Europeiska programkvoter (mom. 1)

Kenneth Kvist (v) och Mats Einarsson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med ”Utskottet vill” och slutar med ”denna del” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det visserligen är nödvändigt att stärka den europeiska audiovisuella konkurrenskraften i förhållande till den amerikanska. Dock delar utskottet uppfattningen i motion 1998/99:K2 yrkande 2 att TV-direktivets bestämmelse om europeiska programkvoter innebär överstatliga ingrepp i medlemsstaternas suveränitet på området. Dessa kvoter kan också innebära en risk för att murar byggs upp mot produktioner från länder vid sidan av USA och EU. Enligt utskottets mening bör regeringen därför på europeisk nivå begära en ny utredning om andra sätt än kvotering för att motverka den amerikanska dominansen på TV-området. Frågan bör omgående aktualiseras i kontaktkommittén. Vad utskottet nu anfört bör med bifall till motionen i nämnda del ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *europeiska programkvoter*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K2 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Begreppet fri TV (mom. 2)

Kenneth Kvist (v) och Mats Einarsson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att begreppet fri TV inte preciseras i lagtexten. Såsom anförs i motion 1998/99:K2 yrkande 2 kan detta enligt utskottets mening leda till tillämpningsproblem. Utskottet anser därför att regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett förslag på en legaldefinition av begreppet fri TV. Detta bör med bifall till motionen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *begreppet fri TV*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K2 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Vidaresändningsplikt i kabelnät (mom. 6)

Per Unckel (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m), Per-Samuel Nisser (m) och Helena Bargholtz (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "När digitala" och på s. 17 slutar med "yrkande 13" bort ha följande lydelse:

När digitala TV-sändningar inleds i marknätet kommer den nuvarande bestämmelsen om sändningsplikt i 8 kap. 1 § radio- och TV-lagen att innebära att nätinnehavarna blir skyldiga att vidaresända samtliga program. Utskottet anser att bestämmelsen därför måste få en betydligt mer begränsad omfattning. Enligt utskottets mening kan det dessutom ifrågasättas om den vidare-sändningsplikt som bestämmelsen innebär i dag är förenlig med regleringen i YGL. Regeringens förslag innebär att den skyldighet kabel-TV-företagen har i dag att vidaresända program utan kostnad för de mottagande hushållen

kommer att utvidgas. Enligt utskottets mening kommer detta att snedvrída konkurrensen och motverka tillkomsten av nya TV-kanaler. I likhet med vad som anförs i motionerna 1998/99:K3 och 1998/99:K323 yrkande 13 bör vidareändningsplikten begränsas till de TV-avgiftsfinansierade kanalerna SVT 1 och SVT 2. Utskottet tillstyrker därför motionerna i berörd del och avslår regeringens förslag.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *vidaresändningsplikt i kabelnät*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motionerna 1998/99:K3 och 1998/99:K323 yrkande 13 antar regeringens förslag till ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

dels såvitt avser 8 kap. 10 § med den ändringen i fjärde stycket att ordet ”tre” byts ut mot ”två” och orden ”och högst ett TV-program som sänds av en annan tillståndshavare” utgår,

dels såvitt avser punkt 3 i övergångsbestämmelserna med den ändringen att orden ”från tillståndshavare vars verksamhet finansieras genom anslag från TV-avgiften enligt lagen (1989:41) om TV-avgift” inskjuts efter ordet ”sändningar”,

4. Villkor om samverkan (mom. 7)

Per Unckel (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Per-Samuel Nisser (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med ”Utskottet delar” och slutar med ”yrkande 7” bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att teknisk samordning mellan de program som delar på en frekvens är möjlig redan med dagens reglering i radio- och TV-lagen. Enligt utskottets mening innebär regeringens förslag, såsom anförs i motion 1998/99:K323 yrkande 7, att styrning blir möjlig inte bara när det gäller sändningstekniken utan också i fråga om valet av mux-operatör, sändare, SMS-operatör och EPG-operatör. Utskottet delar motionärernas uppfattning att en sådan styrd samverkan försvårar för den enskilda kanalen och kan motverka konkurrens och ny utveckling. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionen i berörd del bör bifallas och regeringens förslag avslås.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *villkor om samverkan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:K323 yrkande 7 avslår regeringens förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen såvitt avser 3 kap. 2 §,

5. Utbildningsradions sändningstillstånd (mom. 9)

Per Unckel (m), Inger René (m), Nils Fredrik Aurelius (m) och Per-Samuel Nisser (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "för Utbildningsradion" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är lämpligt att sändningstillståndet för Utbildningsradion förlängs tills frågan om Utbildningsradions framtida verksamhet är bestämd och eventuella förslag har genomförts. Till dess skall det enligt regeringens förslag ankomma på regeringen att förlänga sändningstillståndet och bestämma tillståndperioden till en viss tid. Regeringen anger att den har för avsikt att förlänga tillståndstiden till minst ett år. Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag och avstyrker därför motionerna 1998/99:Kr253 yrkande 1 och 1998/99:Kr274 yrkande 51.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *Utbildningsradions sändningstillstånd*
att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:K253 yrkande 1 och 1998/99:Kr274 yrkande 51 godkänner regeringens förslag om Utbildningsradion AB:s sändningstillstånd.

Propositionens lagförslag

1998/99:KU13

Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Bilaga 1

1998/99:KU13

Bilaga 1

1998/99:KU13

Bilaga 1

1998/99:KU13

Bilaga 1

1998/99:KU13

Bilaga 1

1998/99:KU13

Bilaga 1

1998/99:KU13

Bilaga 1

1998/99:KU13

Bilaga 1

Regeringens förslag

Utskottets förslag

6 kap.
2 §

Program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder får inte sändas okodade i televisionen under sådan tid att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Program som har ett sådant innehåll och som får sändas skall antingen föregås av en varning i ljud eller innehålla en varning som anges löpande i bild under hela sändningstiden.

Program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder som sänds i televisionen skall antingen föregås av en varning i ljud eller innehålla en varning som anges löpande i bild under hela sändningstiden. Sådana program får inte sändas under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt.

10 §

Den som sänder TV-program och som innehar den exklusiva rätten till en TV-sändning från ett svenskt eller utländskt evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället får inte, om han sänder evenemanget, utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utestängs från möjligheten att i fri TV se evenemanget i direktsändning eller, om det finns saklig grund till det, med en mindre tidsförskjutning. De evenemang som avses är sådana som inträffar högst en gång om året och som intresserar en bred allmänhet i Sverige.

Om Europeiska kommissionen genom en underrättelse i Europeiska gemenskapernas officiella tidning har förklarat att ett evenemang är av särskild vikt för samhället i en annan EES-stat, får den som sänder TV-program och som innehar den exklusiva rätten att sända evenemanget till den staten inte, om han sänder evenemanget, utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utestängs från möjligheten att se evenemanget i fri TV på ett sätt som närmare anges i underrättelsen.

Om någon för att uppfylla skyldigheten enligt första *eller andra* stycket erbjuder någon annan att sända evenemanget i TV skall detta göras på skäliga villkor. *Föreskrifter om verkställigheten av första stycket meddelas av regeringen.*

Om någon för att uppfylla skyldigheten enligt första stycket erbjuder någon annan att sända evenemanget i TV skall detta göras på skäliga villkor.

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 29 oktober 1998 beslutat att bereda kulturutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1997/98:184 Ändringar i radio- och TV-lagen (1996:844), m.m. jämte motionerna 1998/99:K1–K3, väckta med anledning av propositionen, samt motionerna 1998/99:K252, 1998/99:K323 yrkandena 7 och 13 samt 1998/99:Kr519 yrkande 11 från allmänna motionstiden.

Kulturutskottet yttrar sig i det följande över propositionen i vad avser sändningstillståndet för Sveriges Utbildningsradio AB jämte motionerna 1998/99:Kr253 yrkande 1 och 1998/99:Kr274 yrkande 51 samt över den i motionerna 1998/99:Kr519 yrkande 11, 1998/99:K1, och 1998/99:K252 väckta frågan om regeringen skall utnyttja möjligheten att framställa en lista över viktiga TV-sända evenemang.

Kulturutskottet har – under förutsättning av konstitutionsutskottets medgivande – beslutat överlämna motionerna 1998/99:Kr253 yrkande 1 och 1998/99:Kr274 yrkande 51 till konstitutionsutskottet.

Utskottet

Utbildningsradions sändningstillstånd

Riksdagen beslutade våren 1996 om sändningstillstånd och sändningsvillkor för de tre public service-företagen, Sveriges Television AB (SVT), Sveriges Radio AB (SR) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). För SVT och SR beslutades att tillståndet skulle vara femårigt och avse perioden den 1 januari 1997 – den 31 december 2001. För UR beslutades att sändningstillståndet – med hänvisning till att Distansutbildningskommittén (U1995:07) fått i uppdrag att lägga fram förslag om UR:s framtida roll inom utbildnings- och folkbildningsområdet – skulle vara tvåårigt och gälla för perioden den 1 januari 1997–den 31 december 1998 (prop. 1995/96:161, bet. 1995/96:KrU12, rskr. 1995/96:297).

Distansutbildningskommitténs betänkande Utbildningskanalen (1997:148) bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Av den nu aktuella propositionen framgår att regeringen avser att återkomma till riksdagen med anledning av kommitténs förslag.

Den parlamentariska Digital-TV-kommittén (KU 1997:06) har enligt propositionen föreslagit att UR skall beredas utrymme för digitala sändningar inom ramen för programkanalerna SVT 1 och SVT 2. UR bör – menar kommittén – erbjudas möjligheter att inom ramen för dessa sändningar utveckla nya former av produktion och samarbete. Enligt vad utskottet har inhämtat

har regeringen den 25 juni 1998 beslutat att komplettera UR:s tidigare sändningstillstånd med rätt att sända television med digital teknik.

Regeringen föreslår att tillståndet för UR att sända ljudradio och TV skall förlängas till dess att frågan om UR:s framtida verksamhet är bestämd och, enligt vad som anförs i propositionen, eventuella förslag har genomförts. Det är – anförs det – regeringens uppgift att förlänga sändningstillståndet och ange tillståndstiden. Regeringen avser att förlänga tillståndstiden med minst ett år (prop. s. 71–72).

Frågan om längden på UR:s sändningstillstånd behandlas i två motioner.

Enligt den bedömning som görs av motionärerna bakom motion Kr253 (c, v, kd, mp) kommer den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet av Distansutbildningskommitténs förslag inte att vara avslutad inom en nära framtid. Motionärerna, som erinrar om att Digital-TV-kommittén uttalat att UR även i fortsättningen bör vara en viktig del av radio och TV i allmänhetens tjänst, föreslår att UR:s sändningstillstånd skall förlängas med tre år, dvs. för tiden den 1 januari 1999 t.o.m. den 31 december 2001. Härigenom skulle en tidsmässig parallellitet med tillstånden för SVT och SR uppnås (yrkande 1). Liknande förslag framförs i yrkande 51 i motion Kr274 (mp).

Utskottet konstaterar att regeringens förslag innebär att riksdagen inte skall – som hittills varit fallet för samtliga public service-företag – besluta om någon bortre tidsgräns för det sändningstillstånd som skall gälla för UR. Utskottet har vid sina överväganden funnit att det inte är lämpligt att riksdagen beslutar om ett så opreciserat bemyndigande då det gäller UR:s framtid. I likhet med vad som framförts motionsvägen har utskottet stannat för att det bör finnas en tidsmässig överensstämmelse mellan de sändningstillstånd som gäller för SVT och SR å ena sidan och UR å andra sidan. UR:s fortsatta sändningstillstånd bör således avse perioden den 1 januari 1999–den 31 december 2001. Härigenom bör UR kunna tillförsäkras bättre möjligheter till en långsiktig planering av programverksamheten. Även i övrigt bör planeringsförutsättningarna för verksamheten inom företaget kunna förbättras genom en sådan förlängning av tillståndsperioden. Utskottet vill betona att vissa önskvärda förändringar av företaget – t.ex. med anledning av den pågående digitala utvecklingen – bör kunna genomföras under den med tre år förlängda tillståndsperioden och inte skjutas upp i avvaktan på kommande beslut om UR:s framtid.

Konstitutionsutskottet bör således föreslå riksdagen att med anledning av propositionen och med bifall till motionerna Kr253 (c, v, kd, mp) yrkande 1 och Kr274 (mp) yrkande 51 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om en förlängd sändningstillståndsperiod avseende tiden den 1 januari 1999 – den 31 december 2001 för UR.

Allmänhetens tillgång till viktiga TV-sända evenemang

I propositionen föreslås vissa ändringar av radio- och TV-lagen (1996:844) för att i svensk rätt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG, det s.k. TV-direktivet. Bl.a. föreslås en lagändring som möjliggör

att TV-sändningar av viktiga evenemang blir tillgängliga för en väsentlig del av allmänheten i en EES-stat.

Bakgrunden till den aktuella bestämmelsen i TV-direktivet, artikel 3 a, är en ökad tendens att företag köper sändningsrättigheter till intressanta evenemang, särskilt inom sportområdet, vilket har lett till farhågor att evenemangen till stor del kommer att sändas i krypterade betal-TV-sändningar och på så sätt kommer att vara tillgängliga endast för en begränsad del av befolkningen (prop. s. 23). Förslaget i propositionen i denna del innebär i huvudsak följande.

- En bestämmelse skall tas in i radio- och TV-lagen som gör det möjligt att säkerställa att TV-företag inom svensk jurisdiktion, som förvärvat den exklusiva sändningsrätten till ett evenemang som är av särskild vikt för samhället i en annan medlemsstat, inte får utnyttja rättigheten på ett sådant sätt att en väsentlig del av allmänheten i den staten utestängs från möjligheten att se evenemanget i fri TV (prop. 37–38). (Begreppen ”väsentlig del av allmänheten” och ”fri TV” definieras i propositionen på s. 42–43).
- För att säkerställa att programföretag inom svensk jurisdiktion och programföretag i andra stater som är bundna av EES-avtalet inte utestänger en väsentlig del av allmänheten i Sverige från möjligheten att se evenemang i fri TV införs en bestämmelse i radio- och TV-lagen som gör det möjligt för Sverige att upprätta en lista över de evenemang, nationella eller icke-nationella, som Sverige anser vara av särskild vikt för samhället. Det finns inte någon skyldighet enligt TV-direktivet för Sverige att ha en egen lista (prop. s. 38).
- Om någon för att uppfylla sina skyldigheter erbjuder någon annan att sända evenemanget i TV skall det ske på skäliga villkor (prop. s. 37). För en bedömning av vad som kan anses vara skälig ersättning hänvisas till s. 43–44 i propositionen.

Regeringen anför i propositionen att det för närvarande inte finns behov av att upprätta en lista vare sig över sportevenemang eller andra typer av evenemang. Regeringen avser att noga följa utvecklingen och är beredd att upprätta en lista om förutsättningarna skulle ändras och ett behov av en lista skulle uppstå (prop. s. 39).

Kulturutskottet tar i det följande inte upp frågan om förslaget till lagändring i detta hänseende utan inskränker sig till att behandla den i tre motioner väckta frågan om regeringen skall använda sig av möjligheten att upprätta en svensk lista över angelägna evenemang.

Förslaget i motion K1 (c) syftar till att en svensk lista skall upprättas och att riksdagen skall ha möjlighet att uttrycka vilka evenemang som bör vara aktuella att föra upp på listan. I motionen nämns en rad sportevenemang, bl.a. OS, VM och EM i fotboll, VM i ishockey och VM i friidrott som enligt motionärerna bakom motionen torde komma i fråga i sammanhanget.

Två motionsförslag syftar till att riksdagen skall uttala att regeringen inte skall upprätta en lista av angivet slag. Enligt motionärerna bakom motion

Kr519 (m) skulle upprättandet av en sådan lista vara principiellt förkastligt eftersom det innebär att man tar ifrån idrotten förfoganderätten över idrottsrörelsens egna arrangemang. Införandet av en lista skulle även medföra sämre ekonomiskt utbyte för berörda förbund och föreningar, vilket i sin tur försämrar förutsättningarna för den idrottsliga kvaliteten (yrkande 11).

Motionärerna bakom motion K252 (m) framhåller att försäljning av TV-rättigheter utgör en central intäktskälla för vissa idrotter. Det finns – anför motionärerna – inte något i EU:s TV-direktiv som tvingar den svenska regeringen att upprätta en svensk lista. Regeringen bör – anför det – av hänsyn till idrottens intäktsmöjligheter avstå från att upprätta en svensk lista.

Utskottet konstaterar att tillgången till TV-program alltså varierar kraftigt i Sverige. Många hushåll har endast tillgång till de tre markbundna kanalerna, SVT 1, SVT 2 och TV 4. Vidare är utskottet medvetet om att det inom idrottsrörelsen på sina håll finns ett motstånd till att en lista upprättas över idrottsevenemang. Utskottet har emellertid vid sin bedömning av propositionen och de olika motionsförslagen kommit fram till att allmänhetens tillgång till program av den nu aktuella programtypen inte får riskera att begränsas. Utskottet vill framhålla att sådana program inte endast avser sändning av idrottsevenemang. Lika viktigt är allmänhetens tillgång till andra angelägna evenemang, t.ex. inom kultursektorn. Således talar främst rättviseskäl för att det är angeläget att regeringen ges möjlighet att upprätta en lista över viktiga evenemang, däribland sportevenemang, som bör kunna ses av praktiskt taget hela befolkningen. Utskottet konstaterar vidare att kulturministern – sedan propositionen lämnades till riksdagen – i en frågestund i riksdagen uttalat att regeringen kommer att upprätta en lista över sportevenemang (prot. 1998/99:6).

Kulturutskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion K1 (c) och med avslag på motionerna Kr519 (m) yrkande 11 och K252 (m) godkänner vad kulturutskottet har anfört.

Stockholm den 5 november 1998

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

I beslutet har deltagit: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Björn Kaaling (s), Agneta Ringman (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Jan Backman (m), Eva Arvidsson (s), Paavo Vallius (s), Peter Pedersen (v), Dan Kihlström (kd), Gunnar Hökmark (m), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lars Wegendal (s), Roy Hansson (m) och Kenth Skårvik (fp).

1. Utbildningsradions sändningstillstånd

Lennart Fridén, Jan Backman, Gunnar Hökmark och Roy Hansson (alla m) anser att avsnittet som börjar med "Utskottet konstaterar att regeringens" och slutar med "för UR" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid sina överväganden kommit fram till att det inte är lämpligt att – som föreslås i de aktuella motionsyrkandena – riksdagen skall besluta att UR:s sändningstillstånd skall fortsätta att gälla för de kommande tre åren 1999 – 2001.

Utskottet anser i stället – i likhet med regeringen – att det är lämpligare att regeringen får ett tidsmässigt opreciserat bemyndigande som innebär att programföretagets sändningstillstånd kan förlängas till dess frågan om programföretagets framtida verksamhet är bestämd. Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen anger att den avser att förlänga tillståndstiden med minst ett år. Detta utskottets ställningstagande innebär att riksdagen inte binder regeringen i denna fråga. Frågan om UR:s framtid torde inom överskådlig framtid på nytt bli föremål för riksdagens överväganden.

Konstitutionsutskottet bör således föreslå riksdagen att med bifall till propositionen avslå motionerna Kr253 (c, kd, mp, v) yrkande 1 och Kr274 (mp) yrkande 51.

2. Allmänhetens tillgång till viktiga TV-sända evenemang

Lennart Fridén, Jan Backman, Gunnar Hökmark och Roy Hansson (alla m) anser att avsnittet som börjar med "Utskottet konstaterar att tillgången" och slutar med "har anfört" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning skulle upprättandet av en svensk lista över angelägna TV-sända program framför allt innebära ett skadligt ingrepp i idrottsrörelsens förfoganderätt över rörelsens egna arrangemang. En lista skulle vidare troligen även försämra enskilda idrottsförbunds och idrottsföreningars möjligheter till intäkter då det gäller försäljningen av TV-rättigheter. Utskottet konstaterar att någon analys av de ekonomiska konsekvenserna för idrottsrörelsens del inte har gjorts. Vidare är risken för att stora idrotts-evenemang förläggs till andra länder i stället för till Sverige inte analyserad. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen skall uttala att regeringen inte bör upprätta en lista över idrottsevenemang.

Det anförda innebär att riksdagen bör bifalla motionerna Kr519 (m) yrkande 11 och K252 (m) samt avslå motion K1 (c).

Särskilt yttrande

Lennart Fridén, Jan Backman, Gunnar Hökmark och Roy Hansson (alla m) anför:

Vi erinrar om att UR producerar program för public service-verksamheten, vilket innebär att SVT och SR använder licensmedel för verksamheter som andra medie- och utbildningsföretag skulle kunna bidra till. Mot denna bakgrund har vi i motion K323 (m) föreslagit att UR skall utbjudas till försäljning. Denna motion behandlas av utskottet vid ett senare tillfälle.

Ärendet	1
Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motioner med anledning av propositionen	2
Motioner från allmänna motionstiden.....	3
Yttrande från kulturutskottet.....	3
Utskottet	3
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	3
Ärendet och dess beredning	4
Genomförande av EG:s TV-direktiv	4
Digital marksänd TV.....	4
Utbildningsradions sändningstillstånd.....	5
TV-direktivets bestämmelse om europeiska programkvoter.....	5
Propositionen	5
Motionen	5
Utskottets bedömning.....	6
Radio- och TV-lagens tillämpningsområde	6
Propositionen	6
Utskottets bedömning.....	6
Allmänhetens tillgång till viktiga evenemang.....	6
EG-direktivets bestämmelse om allmänhetens tillgång till viktiga evenemang	6
Bestämmelsens förhållande till yttrandefrihetsgrundlagen och ägarerättsskyddet enligt regeringsformen	7
Grundlagsbestämmelser.....	7
Propositionen.....	7
Utskottets bedömning.....	8
Regeringens förslag för att säkerställa tillgången till viktiga evenemang för allmänheten i andra EES-stater.....	8
Propositionen.....	8
Motionen	9
Utskottets bedömning.....	9
Övervakning och sanktioner.....	10
Propositionen.....	10
Utskottets bedömning.....	10
Regler för TV-reklam och köp-TV	10
Propositionen	10
Utskottets bedömning.....	10
Varningssignaler vid sändningar av vissa TV-program	10
Propositionen	10
Motionen	11
Utskottets bedömning.....	12
Nya produktioner	12
Propositionen	12
Utskottets bedömning.....	13

Skyldighet att vidarebefordra TV-sändningar i kabelnät	13
Propositionen	13
Motionen	15
Utskottets bedömning.....	16
Ett programföretag skall kunna få mer än ett sändningstillstånd	17
Propositionen	17
Utskottets bedömning.....	17
Villkor om samverkan.....	17
Propositionen	17
Motionen	18
Utskottets bedömning.....	18
Ikraftträdandet av ändringar i radio- och TV-lagen	18
Propositionen	18
Utskottets bedömning.....	18
Utbildningsradions sändningstillstånd	19
Propositionen	19
Motionerna	19
Kulturutskottets yttrande.....	20
Utskottets bedömning.....	21
Övriga frågor.....	21
Skrivelse från Sveriges Television	21
Utskottets bedömning.....	22
Hemställan	22
Reservationer.....	23
1. Europeiska programkvoter (mom. 1)	23
2. Begreppet fri TV (mom. 2)	24
3. Vidaresändningsplikt i kabelnät (mom. 6).....	24
4. Villkor om samverkan (mom. 7).....	25
5. Utbildningsradions sändningstillstånd (mom. 9).....	25
Bilaga 1 Propositionens lagförslag.....	27
Bilaga 2 Utskottets förslag till lydelse av 6 kap. 2 och 10 §§ radio- och TV-lagen	38
Bilaga 3 Kulturutskottets yttrande	40